

шиттям, вишиті мішечки з травами і спеціями, підвішені на кухонну балку, – все це буде до речі. Основні кольори текстилю які бажано використовувати – це білий, жовтий і червоний. Саме за допомогою таких простих речей з вишивкою, кожна людина може з легкістю створити в себе вдома затишний український інтер'єр.

Сьогодні, здається, неможливо уявити собі інтер'єр квартири, в якому вишивка виглядала б дивно. Навіть high-tech, іменитий своїми футуристичними елементами, сприймає вишиті вкраплення (наприклад, абстрактне панно на стіні вигідно підкреслить дизайн вітальні модних господарів). Адже сьогодні старі, давно забуті традиції знову відроджуються, повертаються до життя.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Кара–Васильєва Т. В. *Історія української вишивки* / Т. В. Кара–Васильєва. – К.: Мистецтво, 2008. – 464 с.
2. Кара–Васильєва Т. В. *Полтавська народна вишивка* / Т. В. Кара–Васильєва.. – К. : Наукова думка, 1983. – 144 с.
3. Кара–Васильєва Т. В. *Українська народна вишивка* / Т. В. Кара–Васильєва, А. О. Заволокіна. – Київ, 1996. – 92 с.
4. Островська Г. О. *Знаки стародавніх українських вишивок* / Упоряд. Т. Островська. – К.: Соняшник, 1992. – 76 с.
5. Сусак К. Р. *Українське народне вишивання: навч. посібник* / К. Р. Сусак, Н. А. Стеф'юк. – К.: Наук. світ, 2006, С.279–281.
6. Титаренко В. П. *Народні промисли України: навчальний посібник* / В.П. Титаренко. – Полтава: Вид-цтво «Полтавський літератор», 2011. – 524 с.
7. <http://budkom.kiev.ua/vishivka-v-dizajni-inter-eru/>
8. <http://vocnt.com.ua/content/oformlyaiemo-interier-u-narodnomu-stili>

*Толок Ірина
(Полтава, Україна)*

ТРАДИЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИШИВКИ СЕРЕДЬОГО ПОДНІПРОВ'Я

Вишивка – це духовний символ українського народу, рідного краю, батьківської оселі, тепла материнських рук. Вишивка – класичний вид українського народного мистецтва, що розкриває невичерпне багатство творчих сил народу, вершину його мистецького хисту.

Дивовижне багатство художньо-емоційних рішень української народної вишивки зумовлено тим, що вона широко виступає в різноманітних варіантах як прикраса тканин одягового, побутового, інтер'єрно-обрядового призначення.

Вишивка – це орнаментальна скарбниця колективного генія. В ній втілено чудеса народної вигадки, фантазії, геометризований метод зображення краси землі, природи, сонця, людини.

Сучасна народна вишивка розвивається на основі традиційної спадщини минулого і досягнення художньої культури українського народу. Її розвиток проходив у єдиному русі сучасного народного

мистецтва, підпорядковуючись його загальним основам.

Художнє багатство української народної вишивки обумовлене яскраво виділеними провідними центрами вишивального мистецтва, які є в усіх етнографічних зонах України: Середнього Подніпров'я, Слобожанщини, Полісся, Поділля, Карпат з Прикарпаттям і Закарпаттям і Півдня України.

У кожному із них свої традиції, своя система і творчі методи. До того ж і в межах етнографічних зон, крім основних центрів, виділяються локальні осередки.

До Середнього Подніпров'я належать райони, розташовані вздовж середньої течії Дніпра, за сучасним адміністративним поділом сюди входять Київська, Полтавська, Чернігівська, Житомирська, Сумська, Черкаська, Харківська, Кіровоградська та Луганська області. Середнє Подніпров'я – центр давньоруської народності, де формувалася українська нація. Цей регіон відігравав значну роль у політичному та економічному розвитку нашого народу, а також посідав провідне місце в культурному житті. Саме тут відбувалося формування української літературної мови, сконцентрувалися й найяскравіше виявилися основні риси культури та побуту українського народу.

Провідне місце на Середньому Подніпров'ї посідають полтавські вишивки. Ніжна колірна гама, різноманітні деталізовані орнаментальні мотиви – усе це надає одягові святковості. Основний художній ефект полягає у співвідношенні відтінків пастельних тонів. Більш поширені на Полтавщині відтінки голубого, вохристого, коричневого, зеленуватого, сірого. Тут ми не побачимо «відкритого» кольору, всі барви м'які, приглушені (за винятком червоного, синього в рушниках).

Використання домотканого полотна, що має крупне переплетіння ниток, застосування рахункової техніки зумовили загальний характер полтавської вишивки, геометричні й геометризовані орнаментальні форми. Найпоширенішою є вишивка «білим по білому» («біллю»). Вона створює рисунок високого рельєфу з світлотіньовим моделюванням. Залежно від напрямку світла узор по-різному то відбиває, то поглинає світло, створюючи його багату гру. Вишивка «білим по білому» – своєрідний художній прийом. Вона асоціювалась у народі з красою морозних візерунків.

*Білим по білому шила,
Інесь рубила.
Сорочку чумаченьку,
Що вірно любила.*

Для більшої контрастності додавали суворі небілені нитки або ж підфарбовані в попелясті тони («куниці»). Підготовка ниток для вишивок «біллю» – складна копітка робота, яку виконували дівчата.

*Чи я тебе, беле, не білила?
Чи я тебе, беле, не золила?*

*А я тебе, беле, шануватиму,
На великий празник надіватиму.*

Нині провідними майстрами вишивки «білим по білому» є заслужені майстри народної творчості України Олександра Великодна з Полтави та Олена Василенко з Решетилівки. Роботи цих майстринь демонструють досягнення сучасного мистецтва вишивки. Застосування нових матеріалів істотно вплинуло на її художньо-виражальні засоби. Для жіночих блуз беруть тонкі прозорі тканини: маркізет, батист. У 1960-х роках починають широко використовувати штучні матеріали: капрон, віскозу, шовк. Сучасні тонкі матеріали надали вишивці легкості, вишуканості, а застосування ювелірних технік виконання – більш тонкої, ретельної проробки орнаментальних мотивів. Щоб підсилити оптичні якості білого кольору, майстрині вводять незначну кількість жовтих, сірих, голубих ниток. Вони часто застосовують протиставлення холодних і теплих тонів. У цьому разі основні елементи орнаменту – розетки, ромби, трикутники – вишиваються теплими тонами. Вони виступають на перший план, а дрібні частини вишиваються в холодних тонах і тому відходять на другий план, підкреслюючи рельєфність узору.

Вишивка здавна приваблює не тільки жінок. Відомі за межами нашої країни талановиті митці – художники Григорій Гринь та Михайло Півторацький з Опішні. Вони спеціалізуються на створенні ескізів для чоловічих сорочок. Творча манера Григорія Гриня вирізняється застосуванням напруженої колірної гами, іноді побудованої на контрастних поєднаннях теплих і холодних тонів. Широко використовує художник полотно сірого, зеленого, голубого, коричневого тонів.

На Полтавщині до традиційних осередків народного мистецтва належать Решетилівка, Опішня, Кременчук, Нові Санжари, Лубни, Великі Сорочинці. Особливістю полтавської вишивки є поєднання рослинного, рослинно-геометричного та геометричного орнаментів, використання мотивів, характерних для даної місцевості.

Це «барвінок», «хмелик», «морока», «курячий брід», «зозулька». Улюбленим мотивом полтавських вишивальниць є «гілка», «ламане дерево». Основу геометричного орнаменту становлять найпростіші фігури: скісний і прямий хрест, квадрат, ромб, трикутник, зірчасті мотиви. Комбінації їх у різноманітних сполученнях створюють розмаїтість і величезну кількість варіантів композиційних побудов. Відмітною рисою геометричних орнаментів є віртуозність внутрішньої розробки мотивів у поєднанні з чіткою лінією, що об'єднує всю композицію, створює спокійно-розмірений ритм. Усі композиції геометричного орнаменту мають безперервний ритм руху, тому важко знайти його початок. Це ланцюг, у якому одні елементи є водночас частинами інших. Множинність мотивів досягається за рахунок використання величезного арсеналу технік, якими оздоблюють сорочки, різноманітні доріжки, скатерки, наволочки. Це техніки наскрізного вишивання: «вирізування», що утворюють чіткі

ажурні квадрати на полотні; «виколювання», «довбанка», що складають сіточку з дірочок, з яких виникають усілякі геометричні фігури, а також ажурні мережки. Класичною технікою Полтавщини є «лиштва», або «лічильна гладь», пов'язана з точним рахунком ниток полотна. Відома величезна кількість узорів, вишитих «лиштвою». Залежно від зображувального мотиву узори «лиштва» мають відповідні назви: лиштва «клинцева», «човникова», «хмельова», «сніжкова», «яблучкова», «ключова». Поєднання разом цих технік збагачує виражальні засоби орнаментальних композицій, надає їм схожості з мініатюрою. Вишивки Полтавщини потрібно довго й уважно розглядати зблизька. Тільки тоді розкриваються розкіш і краса узорів, ювелірність їх виконання.

Українське народне декоративне мистецтво – унікальне явище національної культури. Воно завжди правдиво показувало світові життя нації, її духовне багатство, рівень культури, творчі сили і здібності, енергію, виступало, як феномен незнищенності. Вивчення народного декоративного мистецтва закономірно входить в коло проблем національної культури.

У житті українського народу, праці, побуту, моралі, психології та ін. – народне декоративне мистецтво виступає як унікальне явище, яке засвідчує невмирущі, життєствердні сили.

Народне декоративне мистецтво – це багатий, справедливий гармонійний світ, що доніс до нас національні риси орнаментальної, графічної, живописної, пластичної композиційної культури. У ній відбиті віковічні надбання, художній геній української нації.

*Мусійко Катерина
(Полтава, Україна)*

ТЕХНІКА ВИШИВКИ ШОВКОВИМИ СТРІЧКАМИ ПОВЕРТАЄТЬСЯ

Останнім часом відродилося багато давніх методик рукоділля й нових започаткувалося чимало. Цінність ручної роботи зростає, на відміну від китайського ширвжитку. Це може стати чудовим подарунком, виготовленим власноруч.

Ознайомлюючись з історією започаткування техніки вишивки шовковими стрічками, з подивом дізналася, що її корені сягають часів французького короля Людовика XIV, який ще в XIV столітті запросив до Франції італійських ткачів для навчання виробництву шовкових тканин. Із тканинами не склалося, але чудові стрічки виготовляти стали. А його наступник, Людовик XV, любляв дарувати своїм фаворитам власноруч вишиті красиві дрібнички.

Пізніше вишивка стрічками (рис. 1) отримала самостійний напрямок рукоділля. Яскравими шовковими квітами прикрашали дамське вбрання, оздоблюючи сяючими прикрасами, капелюшки, покривала тощо.